

T. Kovalenko, Dr. Sc. (Law), Prof.,
O. Zaiets, Cand. Sc. (Law), Associate Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

DEVELOPMENT OF LAND LAW SCIENCE IN TARAS SHEVCHENKO NATIONAL UNIVERSITY OF KYIV: THE AGE OF INDEPENDENT UKRAINE

The purpose of writing this article is to provide a conceptual overview of the main ideas and doctrines in the field of land law, which were being researched and substantiated by employees of the Faculty of Law / Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv during 30 years of independence, outlining the main achievements of land law and their practical implementation during this period. The main research method was the analysis and systematization of scientific research at the institutes of land law as a branch of law, science and academic discipline. The method of historical analysis helped to understand the historical and legal preconditions for the formation of a team of specialists who during the times of independent Ukraine were successfully working in land and related branches of law at Taras Shevchenko National University of Kyiv. In conclusion, it is noted that scientists of the Faculty of Law / Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv worthily have represented and developed land law as a branch, science and academic discipline since the very beginning of Ukraine's independence. Within the limits of this article it is not possible to show in full the scientific achievements of the employees of the Faculty of Law / Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv and their students during the time of independent Ukraine. But the described main scientific achievements emphasize the significant contribution of land law science of the Faculty of Law / Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv to the development of the science of land law of independent Ukraine. Due to the active position of the teaching staff at the Faculty of Law / Institute of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv, there grew a worthy scientific constellation of researchers, teachers, practitioners and statesmen, whose main scientific interest was land law with its practical implementation and improvement.

Keywords: independent Ukraine; land law; Taras Shevchenko National University of Kyiv; Faculty of Law; Institute of Law.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2021; 3 (118): 47-51
УДК 347.77
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2021/3.118-8>

ISSN 1728-2195
© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2021

А. О. Кодинець, д-р юрид. наук, зав. каф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-0954-1474

НАУКА ПРАВА ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ: ПОНЯТТЯ, ОСОБЛИВОСТІ, НАПРЯМИ РОЗВИТКУ

Досліджено поняття, особливості та напрями розвитку науки права інтелектуальної власності. Здійснено аналіз основних наукових шкіл права інтелектуальної власності, розглянуто специфіку становлення та генезису наукових досліджень у сфері інтелектуальної власності.

Наголошено, що наука права інтелектуальної власності є системою знань і теоретичних уявлень про закономірності правового регулювання відносин у сфері охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності, тлумачення правових норм, результати аналізу й узагальнення практики їхнього застосування.

Наука права інтелектуальної власності, як і саме право інтелектуальної власності, є досить молодим видом юридичних наук, проте вона вже має тривалу історію свого розвитку та відомих представників, зокрема й у межах Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Розвиток науки права інтелектуальної власності в Україні базується на декількох наукових школах (київській, одеській, львівській і харківській), що представлені потужними науковими осередками та навчальними установами. Київську школу права інтелектуальної власності формують два наукові центри: кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України.

У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка зародження та розвиток науки права інтелектуальної власності пов'язано з постаттю відомого вітчизняного вченого О. А. Підпригори. 2013 року почала своє функціонування на юридичному факультеті університету кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права. На сучасному етапі кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права разом із Науково-освітнім центром з інтелектуальної власності з Київського національного університету імені Тараса Шевченка є потужним осередком розвитку науки права інтелектуальної власності в Україні.

Ключові слова: інтелектуальна власність, наука, методологія, правова категорія, наукова школа, учений.

ВСТУП

Наука права інтелектуальної власності є системою знань і теоретичних уявлень про закономірності правового регулювання відносин у сфері охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності, тлумачення правових норм, результати аналізу й узагальнення практики їхнього застосування. Наука права інтелектуальної власності як і саме право інтелектуальної власності, є досить новим напрямом у системі юридичних наук, проте, вона вже має тривалу історію свого розвитку, відомих представників і наукові школи, зокрема у межах Київського національного університету імені Тараса Шевченка.

Іншими словами, наука права інтелектуальної власності – це вчення про закономірності регулювання відносин інтелектуальної власності. Науку інтелектуальної власності не можна ототожнювати з відповідною сферою законодавства та навчальною дисципліною. На відміну від галузі права та навчальної дисципліни, зміст правової науки формують не лише правові норми чи положення нормативних актів. Наука права інтелектуальної власності є системою знань, понять, положень і висновків про правові явища, категорії й особливості регламентації відносин у сфері створення, використання й охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності.

Правова наука як система знань про особливості правового регулювання суспільних відносин передбачає використання широкого арсеналу засобів дослідження й узагальнення закономірностей, що становлять її предмет. Універсальним інструментом пізнання, за допомогою якого розкривається сутність правових явищ, виступають юридичні категорії. Вони забезпечують втілення в абстрактному вигляді комплексу загальних ознак, притаманних певній групі однорідних відносин, систематизацію правового матеріалу та формування юридичних конструкцій. Закріплення суттєвих особливостей соціального явища у формі правової категорії передбачає створення на її основі абстрактної моделі правового регулювання суспільних відносин, яка знаходить своє зовнішнє втілення у правовій нормі.

Правова наука як система знань про особливості правового регулювання суспільних відносин передбачає використання широкого арсеналу засобів дослідження й узагальнення закономірностей, що становлять її предмет. Універсальним інструментом пізнання, за допомогою якого розкривається сутність правових явищ, виступають юридичні категорії. Вони забезпечують втілення в абстрактному вигляді комплексу загальних ознак, притаманних певній групі однорідних відносин, систематизацію правового матеріалу та формування юридичних конструкцій. Закріплення суттєвих особливостей соціального явища у формі правової категорії передбачає створення на її основі абстрактної моделі правового регулювання суспільних відносин, яка знаходить своє зовнішнє втілення у правовій нормі.

Правова категорія має породжувати правильне уявлення про природу позначуваного явища, вона не повинна дезінформувати суб'єктів про його властивості чи не відповідати характеру відносин, у межах яких застосовується. Тому термінологія у праві інтелектуальної власності призначена позначати юридично значимі явища адекватними їм правовими категоріями, які обумовлюють чітке визначення прав і обов'язків суб'єктів, які виникають у сфері їхнього використання. Застосування різних юридичних термінів для правової характеристики одного соціально-економічного феномену може призвести до появи різних, а, інколи, і суперечливих правил поведінки. У свою чергу, виникнення правових норм, які ґрунтуються на взаємно протилежних теоретичних позиціях, спричиняє помилки у правильному їх тлумаченні та, як наслідок, неоднозначне, а інколи, некоректне вирішення спірних питань на рівні судової практики. Можна цілком погодитися з відомим дореволюційним ученим Й. О. Покровським, який наголошував, що однією з перших і найсуттєвіших вимог, яка пред'являється до права розвинутою людською особистістю, є вимога визначеності правових норм [1, с. 89].

Сказане повною мірою стосується науки права інтелектуальної власності, завданням якої є дослідження змісту правових категорій, які застосовуються у сфері охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності, формування їхніх характерних рис і забезпечення створення відповідного їхній правовій природі нормативного масиву регламентації суспільних відносин інтелектуальної власності.

Ще одним завданням науки інтелектуальної власності є формування методології наукового пізнання правових явищ і категорій.

В юридичній науці існують різні підходи до розуміння категорії "методологія". У межах загальної теорії права методологію визначають як теоретичну основу та способи організації пізнавального процесу, що характеризують пізнання з погляду його загальних форм, можливостей пізнавальних засобів і механізмів, які зумовлюють логічну послідовність наукового дослідження [2, с. 25]. Відомий вітчизняний теоретик права П. М. Рабінович, характеризуючи методологію юридичної науки, підкреслює, що це система філософсько-світоглядних підходів (матеріалістичних, ідеалістичних, діалектичних, метафізичних), методів (загальнонаукових, групових і спеціальних) та засобів науково-юридичного дослідження (емпіричні та теоретичні), а також вчення про їхнє використання в пізнанні праводержавних закономірностей [3, с. 215].

Таким чином, сформувалося декілька взаємопов'язаних підходів розуміння категорії "методологія". Указане поняття розуміють у декількох світоглядних вимірах. По-перше, методологія як система методів дослідження правових явищ. У цьому аспекті слід зазначити, скоріше, про методіку наукових досліджень. Методологічна основа досліджень сфери правового регулювання інтелектуальної діяльності охоплює як загальнофілософські методи (діалектичний, матеріалістичний, аналізу, синтезу, індукції, дедукції тощо), так і спеціально-юридичні методи (порівняльно-правовий, історичний, формально-логічний, системно-структурний тощо). Причому наголошуємо на безперспективності формування особливих методів, які б використовувалися у цілях дослідження окремих правових інститутів або окремих державно-правових явищ (галузевих, інституційних методологій тощо). Важливим є застосування існуючої загальнонаукової та спеціально-юридичної методології для дослідження окремих правових інститутів чи сфер правового регулювання. По-друге, методологія як учення про використання методів у процесі пізнання закономірностей розвитку правових явищ. У такому розрізі

можемо визначити методологію як теорію про методи наукового пізнання. Методологія у цьому контексті є складовою юридичної деонтології та досліджується представниками загальної теорії держави і права. По-третє, методологія як система теоретичних поглядів, світоглядних позицій і наукових підходів щодо визначення юридичної сутності досліджуваних правових явищ.

ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ

Розвиток науки права інтелектуальної власності пов'язаний із загальним генезисом приватно-правової (цивілістичної) науки, у межах якої впродовж тривалого часу здійснювалися наукові дослідження особливостей регулювання відносин щодо охорони об'єктів права інтелектуальної власності.

У правовій доктрині розвиток наукових досліджень відносин з охорони інтелектуальної власності відбувається поступово разом із загальним генезисом інформаційної сфери суспільства та вдосконаленням юридичних технологій. Відносини інтелектуальної власності вже досить рано стали предметом наукового аналізу. У контексті розгляду процесу становлення наукових засад регулювання сфери інтелектуальної власності не можна не назвати фундаментальну працю відомого дореволюційного цивіліста О. О. Піленка. Учений ретельно досліджує відносини у сфері винахідницької діяльності, детально аналізує і критикує основні існуючі на той час доктрини тлумачення сутності прав на результати інтелектуальної діяльності [4]. Зазначене наукове дослідження створено О. О. Піленком в умовах досить поверхневої (навіть фактичної відсутності) регламентації відносин інтелектуальної власності у законодавстві Російській імперії.

Інший відомий дореволюційний науковець Г. Ф. Шершеневич також на початку ХХ ст. виокремлює особливу категорію суб'єктивних цивільних прав – виключні права, які мають особливу природу, не пов'язану з речовим правом власності. Зокрема, Г. Ф. Шершеневич, аналізуючи право власності, наголошував, що порядок виникнення, переходу, припинення, захисту речових прав розрахований саме на їхній матеріальний зміст, і тому поширення цих правил на зовсім іншу сферу може створити небажане змішання уявлень у теорії та практиці [5]. Науковець, досліджуючи систему цивільних договорів ще на початку ХХ ст., поряд з угодами купівлі-продажу, обміну, дарування, майнового найму, підряду та перевезення, окремо розглядає видавничі договори [6].

У радянський період відносини у сфері авторського права та права інтелектуальної власності досліджувалися у працях С. І. Раєвича [7], К. А. Флейшиц та Б. С. Антимонова [8], В. І. Серебровського [9], О. С. Іоффе [10], В. Я. Іонаса [11] та інших науковців.

Особливості правового регулювання відносин інтелектуальної власності аналізували також відомі вітчизняні науковці – Ю. Г. Матвеев [12; 13], О. А. Підпригора [14; 15], Ч. Н. Азімов [16] та інші. Важливими є дослідження вітчизняних учених у сфері договірних відносин інтелектуальної діяльності – Ч. Н. Азімова "Договорные отношения в области научно-технического прогресса" [17] та В. Л. Мусіяки "Авторские договоры" (1988) [18], які, хоч і базувалися на радянському законодавстві, проте не втратили своєї актуальності й нині, формуючи теоретичні засади подальших наукових пошуків.

Сьогодні розвиток науки інтелектуальної власності в Україні базується на декількох наукових школах: київській, одеській, львівській і харківській, що представлені потужними науковими осередками та навчальними установами.

Зокрема, одеська школа інтелектуальної власності представлена кафедрою права інтелектуальної власності та патентної юстиції Національного університету "Одеська юридична академія", яку очолює проф. О. І. Харитонова.

На кафедрі дослідженнями у сфері права інтелектуальної власності займається колектив учених (Г. О. Ульянова, О. О. Кулініч, Р. Є. Еннан та інші).

Львівська школа права інтелектуальної власності представлена проф. І. Є. Якубівським і колективом кафедри інтелектуальної власності, інформаційного та корпоративного права, яку очолює проф. О. С. Яворська.

Харківська школа інтелектуальної власності представлена Національним юридичним університетом імені Ярослава Мудрого та Харківським національним університетом імені В. Н. Каразіна (О. Є. Сімсон, В. М. Крижна, Т. І. Бегова та інші науковці).

Київську школу інтелектуальної власності формують два наукові осередки: кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка та Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності (надалі – НДІІВ) НАПрН України.

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності понад 16 років успішно працює у сфері розроблення й удосконалення законодавства з інтелектуальної власності, здійснює прикладну та дослідницьку діяльність у галузі, ініціює та підтримує освітні та просвітницькі проекти для популяризації права інтелектуальної власності в Україні, сприяння науково-технічному прогресу та збільшення внеску України в розвиток світової науки і техніки. У НДІІВ НАПрН України працює високопрофесійний колектив вчених (Н. М. Мироненко, О. Ю. Кашинцева, Г. К. Дорожко та інші), який очолює О. Ф. Дорошенко.

У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка зародження та розвиток науки права інтелектуальної власності пов'язано з постаттю відомого вітчизняного цивіліста та романіста Опанаса Андронівича Підпригора. О. А. Підпригора почав викладати на факультеті з 1960 р. як фахівець римського права. 1962 р. він успішно захистив кандидатську дисертацію з римського права. Проте О. А. Підпригора не обмежувався тільки дослідженням проблем римського приватного права. 1982 р. він захистив докторську дисертацію на тему "Правовые проблемы создания и внедрения новой техники". У 1987–1992 роках завідував кафедрою цивільного права. Під його керівництвом підготовлено й опубліковано перший в Україні підручник із римського права, а також підручники з права інтелектуальної власності [19; 20], які витримали кілька видань, багато інших наукових робіт. Професор О. А. Підпригора брав участь та очолював робочу групу з підготовки проекту Цивільного кодексу України.

Науковими дослідженнями з інтелектуальної власності у радянський період в університеті також займався відомий цивіліст і фахівець із міжнародного приватного права проф. Юрій Геннадійович Матвеев. Учений на початку 80-х років завідував кафедрою цивільного права, згодом був обраний деканом юридичного факультету, пізніше – призначений Головним арбітром УРСР та Головним арбітром СРСР. 1981 року Ю. Г. Матвеев захистив докторську дисертацію на тему "Международная охрана авторских прав". Ним опубліковано кілька монографій і навчальних посібників ("Англо-американское деликтное право" (1973); "Международные конвенции по авторскому праву" (1976 і 1978); "Международная охрана авторских прав" (1987) та інші праці [21, с. 88]).

З 1998 року на кафедрі цивільного права працює проф. Олена Велеонінівна Кохановська – розробник вітчизняної доктрини приватно-правового регулювання інформаційних відносин і провідний учений із права інтелектуальної власності. 1998 року О. В. Кохановська успішно захистила кандидатську дисертацію на тему "Цивільно-правове регулювання інформаційних відносин", а 2006 – докторську дисертацію на тему "Інформаційні правовідносини в цивільному праві: теоретичні

та практичні аспекти". Предмет наукових інтересів О. В. Кохановської становлять цивільно-правові засади регламентації інформаційних відносин і право інтелектуальної власності. Упродовж тривалого часу О. В. Кохановська викладає курси з права інтелектуальної власності й інформаційного права на юридичному факультеті.

2013 року на юридичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка створено кафедру інтелектуальної власності (нині – кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права).

Кафедру інтелектуальної власності створено на підставі наказу ректора від 23.04.2013 р., яка з 01 вересня 2013 року почала своє функціонування на юридичному факультеті Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Першим в. о. завідувача кафедри інтелектуальної власності стала визнаний фахівець у сфері інтелектуальної власності д-р юрид. наук., проф., академік НАПрН України Олена Павлівна Орлюк. Учена протягом багатьох років очолювала НДІІВ НАПрН України, а нині є в. о. директора Інституту права Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Науковий доробок О. П. Орлюк втілено у понад 250 наукових публікаціях. За її участі та під науковим керівництвом випущено понад 20 монографічних видань із питань інтелектуальної власності, підручники, коментарі. Під її керівництвом захищено понад 30 дисертацій. Залучалася експертом від України до проєктів ВОІВ, ЄС у сфері інтелектуальної власності.

Кафедру інтелектуальної власності юридичного факультету 01.07.2020 р. реорганізовано у кафедру інтелектуальної власності та інформаційного права Інституту права. 2019 року завідувачем кафедри став д-р юрид. наук А. О. Кодинець.

Кафедра забезпечує викладання нормативного курсу "Інтелектуальна власність" для студентів магістратури Інституту права, а також значної кількості спецкурсів з інтелектуальної власності, ІТ-права та інформаційного права на бакалаврському та магістерському рівнях навчання. Дисципліни з інтелектуальної власності та інформаційного права кафедра викладає також на інших факультетах та інститутах Київського національного університету імені Тараса Шевченка, що свідчить про актуальність тематики навчальних дисциплін кафедри для виховання висококваліфікованих спеціалістів різного профілю та галузей знань.

2014 року на кафедрі започатковано підготовку магістрів за окремою освітньо-науковою програмою "Інтелектуальна власність". Отриманий згідно з цією програмою освітньо-кваліфікаційний рівень є спеціалізованою вищою освітою у сфері інтелектуальної власності та необхідною умовою допуску кандидата до атестації як патентного повіреного, судового експерта з інтелектуальної власності, професійного оцінювача об'єктів інтелектуальної власності.

Нині кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права забезпечує викладання на всіх трьох програмах магістерського навчання, що відкриті в Інституті права: 1) ОНП "Право" – на денній і заочній формах навчання – викладання нормативного курсу "Інтелектуальна власність" і викладання спецкурсів за спеціалізаціями магістрів "Право інтелектуальної власності" та "Інформаційне право"; 2) ОНП "Інтелектуальна власність" – міждисциплінарна магістерська програма з курсами з права інтелектуальної власності, менеджменту й економіки інтелектуальної власності; 3) "Право інтелектуальної власності" (IP Law) – програма подвійного дипломування, яка реалізується спільно Київським національним університетом імені Тараса Шевченка та Університетом імені Миколаса Ромеріса (м. Вільнюс, Литовська Республіка). За цією спеціалізацією навчання здійснюється англійською мовою.

Для студентів ОР "Бакалавр" Інституту права кафедра викладає курси за спеціалізаціями (вибірковими блоками навчальних дисциплін) "Право інтелектуальної власності" та "ІТ-право" на четвертому курсі, а також курси вільного вибору студентів: "Основи інтелектуальної власності", "Основи ІТ-права", "Реалізація та захист авторських прав", "Договори у сфері інтелектуальної власності та ІТ" для студентів другого та третього курсів бакалаврату. На кафедрі готують аспірантів і здобувачів за ОНП "Доктор філософії права". Нині на кафедрі працюють над підготовкою дисертаційних досліджень понад 15 аспірантів, що також є свідченням потужного наукового потенціалу кафедри.

2016 року на базі кафедри створено Науково-освітній центр з інтелектуальної власності. Кафедра разом із Науково-освітнім центром проводить щорічні міжнародні та національні конференції, науково-практичні круглі столи з проблем інтелектуальної власності; налагоджена співпраця з колегами із зарубіжних навчальних закладів та Академією Всесвітньої організації інтелектуальної власності щодо реалізації спільних освітніх і наукових заходів.

Науково-навчальний потенціал кафедри інтелектуальної власності й інформаційного права на сьогодні охоплює 13 штатних викладачів, 2 викладачів-сумісників та 7 викладачів, залучених на погодинній оплаті. До викладання дисциплін кафедри залучаються не лише науковці, але і юристи – практики, що спеціалізуються у цій галузі (судді, судові експерти, патентні повірені, адвокати).

ВИСНОВКИ

Наука права інтелектуальної власності, як система знань і теоретичних уявлень про закономірності правового регулювання відносин у сфері охорони результатів інтелектуальної, творчої діяльності, перебуває на етапі свого становлення та розвитку. Право інтелектуальної власності й наука інтелектуальної власності є досить молодими видами юридичних наук, проте вони вже мають значну історію свого генезису, відомих представників і наукові школи (київську, одеську, львівську та харківську).

У Київському національному університеті імені Тараса Шевченка зародження та розвиток науки права інтелектуальної власності пов'язане з постаттю відомого вітчизняного вченого О. А. Підпригора. 2013 року в університеті почала функціонувати кафедра інтелектуальної власності та інформаційного права. На сучасному етапі кафедра інтелектуальної власності й інформаційного права разом із Науково-освітнім центром з інтелектуальної власності Київського національного університету імені Тараса Шевченка є потужним осередком розвитку науки права інтелектуальної власності в Україні.

Список використаних джерел

1. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права. Изд. 3е., М.: "Статут", 2001.
2. Загальна теорія держави і права: Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; За ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України М.В. Цвіка, д-ра юрид. наук, проф., акад. АПРН України О. В. Петришина. – Харків: Право, 2009.
3. Рабинович П. М. Основи загальної теорії права та держави: Навч. посібник. – Вид 10-е, доповн. – Львів: Край, 2008. – 224 с.
4. Пиленко А.А. Право изобретателя./ А.А. Пиленко. – М.: Статут, 2001. – 688 с. (Классика российской цивилистики).
5. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права. М., 1995. URL: http://lawdiss.org.ua/books/912.doc.html#_Toc42402181.
6. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права. / Г.Ф.Шершеневич. – (Классика российской цивилистики). Т. 2 – М., 2005. – 462 с.
7. Раевич С.И. Исключительные права. Право на товарные знаки, промышленные образцы, изобретения, авторское право./ С.И. Раевич – Л., 1926.
8. Антимонов Б. С., Флейшиц Е. А. Авторское право. / Б.С. Антимонов, Е.А.Флейшиц. – М.: Госюриздат, 1957. – 279 с.
9. Серебровский В. И. Вопросы советского авторского права. / В. И.Серебровский. – М.: Изд-во АН СССР, 1956.

10. Иоффе О.С. Основы авторского права: Авторское, изобретательское право, право на открытие. Учебное пособие. / О.С.Иоффе. – М.: Знание, 1969. – 128 с.

11. Ионас В.Я. Критерий творчества в авторском праве и судебной практике./ В.Я.Ионас. – М.: Юридическая литература.1963 – 137 с. URL: http://www.pravo.vuzlib.ru/txt-books_31.html; Ионас В.Я. Произведения творчества в гражданском праве./ В.Я.Ионас. – М.: Юридическая литература, 1972. –168 с.

12. Матвеев Ю. Г. Международная охрана авторских прав. / Матвеев Ю. Г. – М.: Юрид. лит-ра, 1987. – 224 с.

13. Матвеев Ю. Г. Международные конвенции по авторскому праву. / Матвеев Ю. Г. – 2-е изд., перераб. и доп. М.: Междунар. отношения, 1978. – 176 с.

14. Подпригора А.А. Проблемы правового регулирования научно-технического прогресса в СССР. / А.Подпригора. – Киев: Вища шк., 1985. – 170 с.

15. Подпригора А.А. Вопросы правового регулирования научно-технического прогресса // Проблемы правоведения. Республиканский межведомственный научный сборник. – Вып. 47. – Киев: Вища шк. Изд-во при Киев. ун-те, 1986. – С. 67–71. Подпригора А.А. Новое в правовом регулировании научно-технического прогресса // Проблемы правоведения. Республиканский межведомственный научный сборник. Вып. 46. – Киев: Вища шк., 1985, – С. 63–68.

16. Азимов Ч.Н. Влияние научно-технического прогресса на юридическую природу договоров. /Ч.Н. Азимов // Проблемы социалистической законности. – Вып. 1. – Х.:Вища шк., 1976. – С.39– 45.

17. Азимов Ч.Н. Договорные отношения в области научно-технического прогресса. /Ч. Н. Азимов. – Харьков: Харьк. юрид. ин-т, 1981.

18. Мусяка В.Л. Авторские договоры. / В.Л.Мусяка. – Киев, 1988 – 83 с.

19. Право інтелектуальної власності. Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О.А. Підпригори, О.Д.Святоцького. – К.: "Ін Юре", 2002 – 672 с.

20. Підпригора О. А., Підпригора О. О. Право інтелектуальної власності України. Навчальний посібник для студентів юридичних вузів і факультетів університетів. – Київ: Юрінком Інтер, 1998 р.

21. Київська школа цивілістики / До 175-річчя Київського національного університету імені Тараса Шевченка. 1834-2009 / За ред. члена-кореспондента НАПрН України Р.А. Майданика. – К.: Алерта; КНТ; ЦУЛ, 2009. -334 с.

References

1. Pokrovskiy Y.A. (2001) Osnovnye probleme hrazhdanskoho prava [The main problems of civil law]. Yzd.3, M., Statut" (in Russian).
2. Zahalna teoriia derzhavy i prava [The general theory of state and law] (2009): Pidruchnyk dlia studentiv yurydychnykh vyshchykh navchalnykh zakladiv / M. V. Tsvik, O. V. Petryshyn, L. V. Avramenko ta in.; Za red. d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APn Ukrainy M.V. Tsvika, d-ra yuryd. nauk, prof., akad. APn Ukrainy O. V. Petryshyna. Kharkiv: Pravo (in Ukrainian).
3. Rabinovych P. M. (2008) Osnovy zahalnoi teorii prava ta derzhavy [Foundations of the foreign theory of the law of that state]: Navch. posibnyk. Vyd 10, dopovn. Lviv: Krai, 2008. - 215 (in Ukrainian).
4. Pylenko A.A. (2001) Pravo yzobretatelii [The right of the inventor]. M., Statut, 2001. – 688 p. (Klasyka rossiyskoi tsyvylystyky). (in Russian).
5. Shershenevych H.F. (1995) Uchebnyk russkoho hrazhdanskoho prava [Textbook of russian civil law]. URL: http://lawdiss.org.ua/books/912.doc.html#_Toc42402181.
6. Shershenevych H.F. (2005) Uchebnyk russkoho hrazhdanskoho prava. [Textbook of russian civil law]. (Klasyka rossiyskoi tsyvylystyky). T. 2 M., 462 p. (in Russian).
7. Raevych S.Y. (1926) Yskliuchitelnye prava. Pravo na tovarnye znaky, promyshlenye obraztsy, yzobreteniya, avtorskoe pravo [Exclusive Rights. The right to trademarks, industrial designs, inventions, copyright]. L. (in Russian).
8. Antymonov B. S., Fleishyts E. A. (1957) Avtorskoe pravo [Copyright]. M., Hosiuryzdat, 279 p. (in Russian).
9. Serebrovskiy V. Y. (1956) Voprosy sovetkoho avtorskoho prava [Questions of Soviet copyright]. M., Yzd-vo AN SSSR (in Russian).
10. Yoffe O.S. (1969) Osnovy avtorskoho prava: Avtorskoe, yzobretatelskoe pravo, pravo na otkrytie [Fundamentals of Copyright: Copyright, Invention, Discovery]. Uchebnoe posobie M., Znanye. (in Russian).
11. Yonas V.l.a. (1963) Kryteryi tvorchestva v avtorskom prave y sudebnoi praktyke [The criterion of creativity in copyright and judicial practice]. M., Yurydycheskaia lyteratura. URL: http://www.pravo.vuzlib.ru/txt-books_31.htm (in Russian); Yonas V. (1972) Proyzvedeniya tvorchestva v hrazhdanskom prave [Works of creativity in the Civil law]. M., Yurydycheskaia lyteratura (in Russian).
12. Matveev Yu. H. (1987) Mezhdunarodnaia okhrana avtorskykh prav [International copyright protection]. M., Yuryd. lit. (in Russian).
13. Matveev Yu. H. (1978) Mezhdunarodnye konventsyy po avtorskomu pravu [International conventions on copyright]. M., Mezhdunar. otnosheniya. (in Russian).
14. Podopryhora A.A. (1985) Problemy pravovogo rehulyrovaniya nauchno-tekhnicheskoho proghessa v SSSR [Problems of legal regulation of scientific and technological progress in the USSR]. Kyev, Vyshcha shk. (in Russian).
15. Podopryhora A.A. (1986) Voprosy pravovogo rehulyrovaniya nauchno-tekhnicheskoho proghessa [Issues of legal regulation of scientific and technical progress]. Problemy pravovedeniya. Respublykanskiy mezhdomstvennyi nauchnyi sbornyk [Problems of jurisprudence. Republican interdepartmental scientific collection]. Vyp. 47. Kyev: Vyshcha shk. (in Russian). Podopryhora A.A. (1985) Novoe v pravovom

rehulirovany naučno–tekhnycheskoho prohressa [New in the legal regulation of scientific and technological progress]. Problemy pravovedenya. Respublykanskiy mezhdovedomstvennyy nauchnyy sbornik [Problems of jurisprudence. Republican interdepartmental scientific collection]. Vyp. 46. Kyev: Vyshcha shk. (in Russian).

16. Azymov Ch.N. (1976) Vliyanye naučno–tekhnycheskoho prohressa na yurydycheskuiu pryrodu dohovorov [The impact of scientific and technological progress on the legal nature of contracts]. Problemy sotsyalistycheskoi zakonnosti [Problems of socialist legality]. Vyp. 1. Kh., Vyshcha shk. (in Russian).

17. Azymov Ch.N. (1981) Dohovornye otnosheniya v oblasti naučno–tekhnycheskoho prohressa [Contractual relations in the field of scientific and technological progress]. Kharkov., Khark. yuryd. in. (in Russian).

18. Musyaka V.L. (1988) Avtorskiye dohovory [Copyright agreements]. Kyev (in Russian).

19. Pidopryhory O.A., Sviatotskohyi O.D. (2002). Pravo intelektualnoi vlasnosti [Intellectual Property Law]. Pidruchnyk dlia studentiv vyshchyykh navch. zakladiv. K., In Yure. (in Ukrainian).

20. Pidopryhory O. A., Pidopryhory O. O. (1998) Pravo intelektualnoi vlasnosti Ukrainy [Intellectual Property Law of Ukraine]. Navchalnyi posibnyk dlia studentiv yurydychnyykh vuziv i fakultetiv universytetiv. Kyiv, Yurinkom Inter. (in Ukrainian).

21. Kyivska shkola tsyvilistyky [Kiev School of Civil Law]. (2009) / Do 175-richchia Kyivskoho natsionalnoho universytetu imeni Tarasa Shevchenka. 1834-2009 / Za red. R.A. Maidanyka. K., Alerta; KNT; TsUL, (in Ukrainian).

Received: 28/07/2021

Accepted: 18/08/2021

A. Kodynets, Dr. Sc. (Law), Associate Prof.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SCIENCE OF INTELLECTUAL PROPERTY LAW: CONCEPTS, FEATURES AND DIRECTIONS FOR THE DEVELOPMENT

The article explores the concepts, features and directions for the development of intellectual property science at the present stage. The basic scientific schools of intellectual property law are analysed, the specifics of their formation and genesis are considered.

The article emphasizes that the science of intellectual property law is a system of knowledge and theoretical ideas about the laws of legal regulation of relations in the field of protection of intellectual and creative activities, interpretation of legal norms and the results of analysis and generalization of their application.

As intellectual property right, the science of intellectual property law is a relatively young field in the legal system; however, it already has a long history of development, well-known representatives and scientific schools, including those pertaining to Taras Shevchenko National University of Kyiv.

The development of intellectual property science in Ukraine is based on several scientific schools in Kyiv, Odessa, Lviv and Kharkiv, which are represented by powerful research centres and educational institutions.

The Kyiv School of Intellectual Property is formed by two research centres: the Department of Intellectual Property and Information Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv and the Research Institute of Intellectual Property of the National Academy of Sciences of Ukraine.

The origin and development of the science of intellectual property law in Taras Shevchenko National University of Kyiv is associated with the figure of the famous domestic scientist O.A. Hills. Since 2013, the Department of Intellectual Property and Information Law has been operating at the Faculty of Law of Taras Shevchenko National University of Kyiv. At the current stage, the Department of Intellectual Property and Information Law jointly with the Scientific and Educational Centre for Intellectual Property of Taras Shevchenko National University of Kyiv make a powerful centre of the development of intellectual property law science in Ukraine.

Keywords: intellectual property, science, methodology, legal category, scientific school, scientist.

Bulletin of Taras Shevchenko National University of Kyiv.
Legal Studies, 2021; 3 (118): 51-56
УДК: 349.6
DOI: <https://doi.org/10.17721/1728-2195/2021/3.118-9>

ISSN 1728-2195

© Taras Shevchenko National University of Kyiv,
Publishing center "Kyiv University", 2021

М. В. Краснова, д-р юрид. наук, проф.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
ORCID ID: 0000-0002-7453-8802

ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Досліджено соціальні, економічні, екологічні та правові засади формування сучасної екологічної держави та перспективи побудови такої держави в Україні на засадах реалізації державної політики. Розглянуто особливості реалізації окремих принципів державної політики, здатних сприяти у формуванні екологічної держави. На підставі аналізу формування таких держав у деяких країнах світу запропоновано шляхи удосконалення правових засад формування екологічно спрямованого суспільства, екологічного партнерства як основного способу побудови екологічної держави та забезпечення паритету екологічних, економічних і соціальних потреб у контексті сталого розвитку. Особливу увагу приділено формуванню екологічної парадигми як основи екологічної правосвідомості всього суспільства, що дозволить здійснити перегляд ціннісних орієнтирів у взаєминах із природою та визнати природу на рівні Конституції України основною соціальною цінністю, як це здійснено на конституційних засадах в окремих країнах. Також приділено увагу структурі, формам, методам, способам та змісту екологічного партнерства, здатного вплинути на різні чинники формування екологічної держави. Доведено, що основною формою екологічного партнерства в сучасних умовах є державно-приватне партнерство, яке здатне забезпечувати реалізацію ефективних екологічних проєктів у галузях відновлення природних ресурсів, поводження з відходами, екологічного туризму тощо. Екологічне партнерство за структурою запропоновано розглядати як сукупність інституційної, регуляторної, функціональної та комунікативної підсистем, а також розкрито можливий їхній зміст. На підставі проведеного дослідження запропоновано самостійні наукові висновки та судження з аналізованої тематики, зокрема і пропозиції про шляхи вдосконалення чинного законодавства України з окреслених питань.

Ключові слова: екологічна демократія; екологічна парадигма; екологічна правосвідомість; екологічна політика; принцип екологічного партнерства; екологічне законодавство.

ВСТУП

За даними звіту, який щорічно готує мережа ООН зі сталого розвитку з опитування громадян у кожній країні-члені ООН за критеріями, що включають соціальну державну підтримку, особисті та громадянські свободи, тривалість життя, дохід на душу населення та рівень корупції, уже четвертий рік поспіль Фінляндія визнається найщасливішою країною у світі. Це країна з високим рівнем доходу, бездоганно організованою освіт-

ньою системою, з високою культурою самообслуговування та, що дуже важливо, з надзвичайно високими постійними позитивними зв'язками населення з владою та навколишнім природним середовищем [1].

На рівень формування щасливих країн певною мірою впливає багато чинників. Наприклад, лише показники співвідношення державних витрат на охорону навколишнього природного середовища до ВВП у країнах-членах ЄС складають близько 2 % – від 0,2 % у